

Чаа тудуглар

Току районун «Совет Тыва» колхозунун Талым фермазы колхозтун кол сүт-баран фермазы. Инда мурнада тутууган беш туртталга бажычылары болган мал кажаалары бар.

Мурнакчы комбинатта

Совет Зилелинин Коммунисттик партиясынын ээлчеглиг XXII съездинге күш-ажылчы белектиг умужарыр дээш социалисттик чарышты калбарттышаан, Тураннын райулетпур комбинатдын амжылчыны 1961 чылдын баштайгы кварталында нити продукция бүдүрер планын 102 хуу, баранын продукцияны—110 хуу күүсеткенер.

Комбинаттын коллективи бо чылдын апрельде онза жуменишкенин амжылган. Апрельдин бүдүрүлгө программанын коллектив хууса бетинде 111,5 хуу кылдыр күүсеткен. Комбинаттын бүдүр-гөн продукциянын шынары эртен чылдазындан экинжиз, оон ассортименти нөүздөн. Чижээ, бо чылдын апрельде ыштан нарын эт-хериселдер бүдүрер планын 123,3 хуу, дааранылга кылыгыларын—172,2 хуу, култура-амыдыралынын болгаш бажың дилелинин бараанынын — 140 хуу күүсеткен.

Райулетпур комбинатында партия организациязы (секретары эш Золотухин) амжылчынын ортузунга масса-политиктиг амжылды элээн күштелдирген, бригадаларга, чехтерге лекцияларыны, бесааларыны, номчулгаларыны донтаамал кылып турар, амжылчынын бүдүрүлгө хурдаларын чыгылырын. СЭКП-нин XXII съездинге алдар болгудан социалисттик чарыштын түнөндерин анза чугалаанын нөлген. Продукция бүдүрерин нөүдөдир, оон шынарын бедидер дээш социалисттик чарышты чүгөлө бригадалар, чехтер эвес, харын тусту амжылчынар аразында калбарткан.

СЭКП-нин XXII съездинге күш-ажылчы белектиг умужарыр дээш калбарткан социалисттик чарыштын түнөндө мурнакчыларнын хүрээлени комбинатта өскөн. Чижээ, тракторист эш Федулов, дааранычылар эштер Скрипник, Глухова, ыш белектээр эштер Фомин эш Сарыг-оол, чазанычы эш Котельников, чолачы эш Блинов олар хуу бүрдө нормазын 160—200 хуу чедир күүсетип, бедик бүдүрүчүлүгү амжылдап турарлар. Районун үлетпур комбинатынын амжылчыны бо чылдын майнын баштайгы чартында планын хууса бетинде күүсетип апкан.

Х. ДОЛГАР-ООЛ. Д. ИРГИТ.

Шефтээшкнн

Эрэн районун «Чаа орук» колхозунун баштаар чери Тарлашкын бууганы казын септери-биле чокта чаа шефт амжылган организациязы.

Бир хуунун шефтээшкенин 30 ажыг кижн кирешкен. Шефтээшкенин түнөндө бууганын өкүнү баа ууну дургаар 2 километр ажыг чери казын, аштаан. Бууганы аштаанын амжылды Тарлашкын амжылган тараа тарым болгаш снген кезер черлерин сугтарар арканы колхоз алган. Шефт амжылган О. Догуй-оол, М. Билетмаа, А. Сардык-оол болгаш өскөлдөр-оон онза өлөпкөйлөп кирешкен.

Б. САН-ХӨВ.

Чаш мал хөй немешкен

Бай-Тайга районун «Малчын» колхозунун 17 муң хире шээр малы оолдаан. Малчынын эртен кыштан малды хур ажырганын болгаш мал оолдаанынын үзөндө эки амжылдынын түнөндө малдын чаш төштүнү хорамчаны эртен чылдарга бодарга дыка эртен болган. Илангыя Д. Биче-оол, С. Хуан-Бара, С. Кара-оол, Адам, И. Доржу болгаш өскө-оон хойжурларын колданарында төрүр хойлар шуну оолдапкан болгаш хураганнарын бүрүн камгалап алдынган.

Колхозтун баштаар чери мал оолдаанынын үзөндө төрүр хой колданарында дөжүрүлгөн болгаш сакманын бажылаан. Фермалар айы-биле малчынарга почта чедир 6 кижини тургускан. Чаш малга, чамдыкта улуг-даа малга хорамча таваржыр берге үе-хат-кавыскалыг час деп түвөни билген, чага-лашкына баш удуу бедидерин чорутууан бис. Колхозтун тууду бригадалы 8 чаа чага-ларын кылып, 16 эрги чага-ларын септөө болгаш мал амжылдын туудуларында 12 кижн донтаамал амжылдап турар. Ам малчынын чага-ларда ажаап турар малдарын чүгөлө баш саны менди эвес, харын күш-денгилден база эки болуп турар.

Колхозта мал эмчнн эш К. Муровцев болгаш тускай эртемчилер Санчат, Сортай-оол олар малчынар ортузунга зооветеринарыг өөредигени организациязын чорутканын түнөндө малчынар малдын аарыларына удуу бөдүн хемчеглерин боттары кылып билер кылдыр өөрин алганар.

Эртен чылдардан бистин түнөндө дээр болгаш, чыл эгелден бээр 543 баш улуг, биче малды ышкынан бис. Кыштын байдалы эки болганда малга бо хире кога-

ралдыг болган чорук бистин чептес амжылдыны херечилеп турар. Малчынын хөй кезин малды менди кыш ажырып, оон чаш төштү менди камгалап ап турда, оон иштинде чамдык малчынын харымсалга чок амжылдында колхоз мындыг когаралга таварышкан. Чижээ, Тоолалыг фермазында Доскаар 30 баш, Мөгөн-Бүрөн фермазында Чижит 22 баш, Көпөк 16, Чыба-Лам 13, Көмбү 12 баш чаш малды когараткан болгаш оон-даа өскө. Өшкү кадрчыны Куан-Бара 12 амжылдын, Довукай олар 27 хуван хойларын ажаалданы баксыратканында чугалап өлүргөн.

Мындыг харымсалга чок хойжур дугайында бистин баш удуу хемчег албаныны чептес. Илангыя фермалар эргелекчилери Даваалан, Чылбак-оол, Шангыр-оол олар ортумак эртемниг зоотехниктер хирезинде мал амжылдын кыры-биле өрөңгей удурутуп, үстүндө хойжурларын колданарына хураганнар өлүп турдала барып хемчег албайн турганнар. Бир эвес баш удуу өскөрдү, чогуур өйдүндө хемчег алган болза мал амжылдыг бичи-даа когарал таварыштырайн баарынын аргазы турган ийик.

Колхоз баштаар черинин, партия организациязынын болгаш мал амжылдын тускай эртемчилеринин ам эөлчеглиг сорулгазы болза хөй кыргыдаанын белектенири, чайлагалар же көжүрер болгаш олардын семиртип малдарын таарыштыр планнары болур. Кол айтыр малчынар дугайында сатыш салышынын болгаш олардан негелден күштелдирер болур.

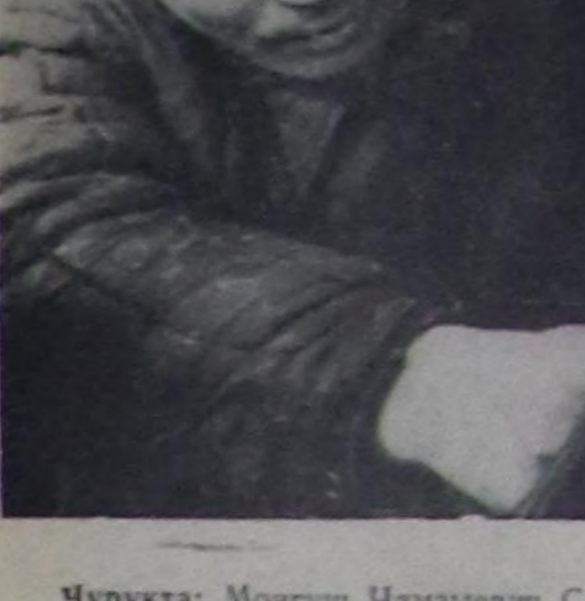
С. ОЧУР-ООЛ, колхозта паркомитеттин секретары.

„Коммунизмче орук“ колхозта

Эрэн районун «Коммунизмче орук» колхоз хөй кыргыдааныга бедидек амжылдынын дозуп турар.

Ак-Буугада хөй кыргыры пунтууда 24 хамдыг 2 агрегатты тургузуп, анза амжылдыр 50 кижини чет-чепен, амжылдын зайы-биле хуваан. Кыргыры хойларга кажааларын болгаш улус чурттар бажычынын, кызыл бууганы септөө, чугалап, дерип турар. Ак-Буугада кыргыда май 20-де эгелээр болгаш анза 12 муң хире хойну кыргыры көрдүгөн. Колхозтун артык хойларын Теречти деп черге кыргыры, мында бедидек амжылдыр дозулган.

Колхоз баштаар чер хөй амжылды-

Чурукта: Монгуш Чамзыевич Саган-оол—облаторекомхозтун АТК-зынын мурнакчы чолвачысы. Коллективтин кеңештеринде бедик азы М. Ч. Саган-оол партиянын ээлчеглиг XXII съездинге күш-ажылчы белектенгир умужарыр дээш шамдыкы өзү-биле амжылдыры-биле мындыг кулалтегени алган: Тоина-холометрич чык сөөртүлгөндө бот-үзөлдү 0,2 көпөскө чингедир болгаш машинаны амжылдырын амжыгы болурун 1 хуу алдартылар. Муриакчы чолвачы М. Ч. Саган-оол ол кулалтегелерин алдарыны-биле күүсетип турар. Фото С. Феоктистову.

ДУРЖУЛГА СОЛЧУУШКУНУ

Партиянын Кызыл хооронку хоорайын партия өге организациязынын семинарын өрттирген. Партия хооромунун бири секретары эш Киселев семинарын киржикчилеринге СЭКП-нин XXII съездинге алдар кылдыр хоорайнын амжылды чоннарын алган хулаалтегелеринин күүсеттинин турарынын болгаш ол хулаалтегерин чедикшикниг күүсеттерини чонун эгелдээр талазы-биле партия организациязынын моон сонгааргы сорулгаларынын дугайы чугалап берген.

Бус-биле амжылдар электростанциянын болгаш облаторекомхоз АТК-зынын коллективтеринде полит массалыг амжылды дугайында информациязынын мында партия организациязынын секретары Фетисов болгаш Подольский олар кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

Хөй-ниги организациязынын амжылды дугайында дугайында илеткеди дааранылга комбинатында партия организациязынын секретары эш Матсон кылган.

ОЛ—ДЭЭДИ ЭРТЕМНИГ БОЛУР

Кичээл сөөлүндө бистин институттун чаа өбшөжитинде 12 дугаарлыг эрээлге кире бердим. Студент Монгуш Аракчаа сазыма туруп алган ажак каттырып номнаан олур. Чүү ыдыг каттырышым бижик боор деп оон сонугурап айтырдым.

—Бөгүн кадаймыдан болгаш ортун оглумдан чагаа алдым. Оглумуңа бижээ чагазынын сөстерин чаптап олурарым ол-дур ийин—деп, харылады.

Коммунист Монгуш Аракчаа ам Иркутск хоорайында медицина институтунун 3-ку курсунун студентин. Он бир чыл бурун оон Кызылдын медицина училищени дооскаш, Бай-Тайганын Шуйда эмгелге салбарын эргелечилеп, ажылдап кирген. 1953 чылдан эгелээш, институтка киреринге чедир обастын кадык камгалап кылдынын кадр кылдынын эргелечилеп турган. Өөредилгенин амжылды, биче сөткөдиг анык коммунист Монгуш Аракчаанын студенттер хуудуээр. Ол ам үшкү курсту доозарынын экзаменеринге эки белектенип турар. Артык үш чыл бидиртпейн ужуруп эрте берген соонда, Аракчаа дээди эртемниг эмчи болуп ал-

аар байдалдыг нөлгөн. Бо берге, нарын кезиги эмчинин уран арганы амжылган чорутканында дыка таарымчалыг эртип, ол анык ники ам дан-надык болуп сөгзөн, амжылдап эгелзөн. Чонунуң надыс дээш эмчинин кылганы мындыг амжылдыг кезишкенин санаар болза чогуу хөй. Оон кызылмайнык, аваңгы мергенили болур—незер эмчи деп хүлээлгенин бүзүрелдин биле күүсетип, амзы-буру 140 ажыг кезиглерин чедикшикниг кылган. Чижээ, өкпезинче боо огу кирген А. Молодых эмгелге дыка

Т. БОРБАЙ-ООЛ.

Т. БОРБАЙ-ООЛ.

Т. БОРБАЙ-ООЛ.

Т. БОРБАЙ-ООЛ.

Т. БОРБАЙ-ООЛ.

УРЕЛЕЛ АЖЫЛЫ—МАЛ АЖЫЛЫНЫҢ ПРОДУКТУЛАРЫН КӨВУДЕДИРИНИҢ ЧУГУЛА ЧҮҮЛҮ

Урелел ажылынын организаторлары — эрт, сүт болган дүк бүдүрерин көздөрдү таланы-биле кемчелеринин бир чугула чүлү болур. Ол кемчелерин чедирининин шитирлээр сорулга-биле обласка Чадананын болган Кызылдын күрүенин урелел станцияларын тургускан. Кызылдын күрүенин урелел станциясы Биш-Хем, Каз-Хем, Танды, Улуг-Хем районнары хандырып турар. Инда кирип турар райондарда Биш-Хем мыйыстыг бола мал болган хой боттарынын, Тандыда «Кызыл патчианга» совхоз—хазанын, «Элегес» совхоз—хой малды өстүреринин таланы-биле ажылдап турарлар. Оон ийин Каз-Хемде Ленин аттыг болган «Октябрь 14 чылы» база Улуг-Хемде «Күш-ажылдык хостуу» колхозтар мыйыстыг бола малды, «УТКА-25 чылы» совхоз хой малды өстүрер таланы-биле ажылдык чорудун турарлар. Ол ажыл-агыйларда тускай эртенниглер урелел ажылынын боттары шуут удуруп турарлар.

Урелел станциялары тургустунгандаан бөр чыл чедип турар болза-да, инда урелел ажылы ам-даа иретте тургустунган. 1960 чылда ол районнарынын ажыл-агыйларынын күрүенин урелел станцияларын болган уз черлерин тускай эртенниглеринин хужу-биле бонитровканы (малды шилерин) чоруткан. Шилдегеш шуут 3903 баш эр, кыс мыйыстыг бола малдын азы-бүрү назымалыгы кирген. 1959 чыл-биле денеп көстө, малдын класс таланы-биле составы окжанын.

1959 ч. 1960 ч.		
Рекорд амантанын		
хуузу	1,8	1,8
Элита	4,5	5,4
I класс	12,9	24,6
II классы эвес-тери	28,9	19,8
Классы аныгалаттын-маанары	23	10,1

Ол үенин ичинде фермаларда ылантыг болган шын зоотехниктер чүтү тургускан. Мыйыстыг бола мал-биле чорудар урелел ажылынын уз ажыл-агыйлар оон сүтүрүн улгаттырары-биле чергелештир, оон сүдүнүн көг болурун камгалап арттырарычте улгадырып, укса эки-жидилгези симентальдар-биле чорудуп турарлар, чүге дээр, ол уксаанын сүтүг-даа, эгитин-даа шынары бедик бооп турар. Урелел ажылынга ажылдаа чогуур инектерин динг дензин 450—500 кг болур ишпке, 300 хонук саалда үезинде 2500—3000 кг сүтүг бээр болган сүдүнүн үзү 4 хуу чедер журулат. Инектерин удаа-дараа саап, экинни массажап турган, оларын эминин кемчөөлүн улгаттырары база улуг учур-дузалыг. Оон-биле чергелештир оларын өстүрүлгөчте улганган ажылдык база чорудар. 18 ай назымал аныяк мыйыстыг бола мал семиртир азырадын болган олардын шыкыннын үезинде 300—350 кг дензилг, 1 кг эшти бүдүрүнгө 7—8 чед едилчиллери чарыгдатынар кылдыр ажылдык организаторлары дык улуг практиктик учур-дузалыг. Амгы үеде урелел ажыл-агыйларында бүдүрүчү буталарын ан чоокчу чылдарда шуутуну I классан өрү шынардык болдуруп аларын таланы-биле улуг ажыл чоруп турар. Мыйыстыг бола малдын шынын окжидеринге бир эргежок чугула чүтү болза, чаш малды доруттарынын бүү таарышкан байдалды тургузары бо-

лор. Чүтле ол негелдени күссөдир бола, биске эгитир болган сүтүгүр симентальчытан уксаанын салгалары тыптыр болган хөгжүүр. Назымын улгады берген инектерин солдуру-биле тускай сентеле фермаларын тургускулаан, инда тускай эртенниглер ажылдап турарлар. Часкы-чагы үеде хой ажылында база улуг ажыл чоруттунуп турар. Анда чүтүн-даа мурнуна хойларын шилерин, оон соода кыргыздын чорудары база эр, кызынын, назымынын айы-биле коданнары чет-челеп тургузары хамааржыр. Ол сорулга-биле бо чылын апрель айда 30 кижки кижикчилг бонитровкашктерин (шилчилерин) семинары чоруткан, чамдык ажыл-агыйларын дууртуктуларын харысаалга чок чоруту-биле күрүтү чүтле 12 кижки өөренип өрткөн. Ол хире чугула ажылдык чедир үнелес чорук бистерин, урелел станцияларынн ажылдакчыларын дүвөдирин турар. Бир эвес бонитровка кылбас болза, хой ажылында урелел ажылы камчыл-даа үедегерил чорудун шыдавазы болгангир.

Нарын болган чартык нарын дүктүг хойларынн нарын болган чартык нарын дүктүг кошкарлар-биле адеиринтирге хайвактарын бир хар назымалды, кыргызда мурнуна шилерин журулат. Бирги класска турда үзүн алган кодан хойлар үш хар чедип чорда ийини шилдени баш бүдүрүнгө база чорудар. Оон ангыда урелел коданнарга үзөр хойлар-да баштайгы шилдени база өрттирер. Нарын болган чинге нарын дүктүг хойларынн хураганнарын индыг баш удуур чорудар шилдегеш төрөөн соода доран чорудар. Оон дээрэ болза хой ажылынын хөгжүлгезин баш удуур билип ап турарына дузалары, урелел уксаанын кошкарларынн кандызын бүдүрүчү кылдыр арттырары, кандызын акталаа-

«Тыва тудуг» эргелелинин партия чырымышкын четкингизге эртен чылдын күзүнүнден эгелээш 12 школаларын организастаан. Ол бола коммунист кижизилдигелин школалары болбушаан, тудугчуларын, дашчыларын, шукуатурларын, базачыларын, малярларын разрядчылар белидер чугула черлер апарган.

ры чикектиг чүлдерин чедип аларына дузалар.

Хой ажылында амгы үеде бир чугула чүтү болза, кыргызда белек-кейри болган оң чорудары болур. Кыргызда чедир ам каш-ла саным хүнөр артан. Ам бистин колхозтарымыста болган совхозтарымыста электри-биле хой кыргыз агретаттар бар болганда, дүк продуктуларын чымыр болган оон шынар экинжидери кыргызда агретаттары, анда ажылдар кижилерин ей-шаанда белектер, кыргыздын организастыг болган шынарлыг чорудардан хамааржыр. Ам электри-биле хой кыргыз агретаттары доран сентөөн, оларын мергежилик кадрлар-биле четкелээр чугула. Кыргызда мурнуна агретатка ажылдар кижилерин өөредилгезин организастаар. Ылантыг аныяк ажылдакчыларын эң кичөөнгейл өөредир. Бир эвес хойун дүтү ортуздан өрүг дестирип кыргыз болза, ол четке белек дүк болбайн баар болган белектеринге оон үезин 10—15 хуу кудулай бээр, ыччанган ол дык чик төлеттерин. Оон ийин дүктүг чок кыргыз хойун хойун дүтү-биле бакынын, даваннарын дүтүн холуп каалтар болза, ол арыг дүк деп санаттынмай баар болган оон үезин 15 хуу кудулай бээр чорук ажыл-агыйга чүтле каража чедирер эвес, харын күрүенин белектер стандартын база үзөр. Оон биле кады дүктүн шынын шын эвес улгаттыра бээр болза, улгаттырган дүктүн санын барымдалаап, 200 хуу штрафы төледир апарын база биле чогутур. Ыччанган дүк ылгаар ажылды эң шын, чазыг чок чорудары чугула.

Кызылда күрүенин урелел станцияларынн улуг зоотехник.

Ол школаларын эргеледе эң шынар билгилг кижилер удуруп турар болган инда чүс-чүс мурнакчы ажылчынар соксаал чоок өөрини турарлар. Школаларда өөренип турар ажылчынар ам улаваа—май 28-те шыгалда дукаар. Олар шыгалдаларга ык белектерин турарлар.

ИСКРАЧЫЛАРДА

Чөөн-Хөжик районун «Искра» дитр чедир сүтү саап алырын чүкөдө ажыл-агый артелинин хой-жууларынн мурнуна чеди чылдын үшкү чымында салдыган сорулга-лары чедирининн күссөдир дөөш артелини бүү хойжуулары күженишкенинн ажылдап турар.

Хойжууларынн интинден аныяк хойжуулар Кошкар-оол биле Кертик-оол 391 баш хуан хойларын кадарып турар. Ол хойлар эртен кыжын хур кыштаан болган ам күзүн хураганнар. Хойжуулар хой бүрүзүнден ортума-биле 1,8—2 кг дүктү кыргыз аларын база хонук санымда бир хойла-на 200 грами чедир деңи немелдези аларын хүдзөгөн. Хойжуулар боттарынын кодан девискээрден түлөди дүк чымдызын организастаан, 21 кг түлөди дүктү чынып алган.

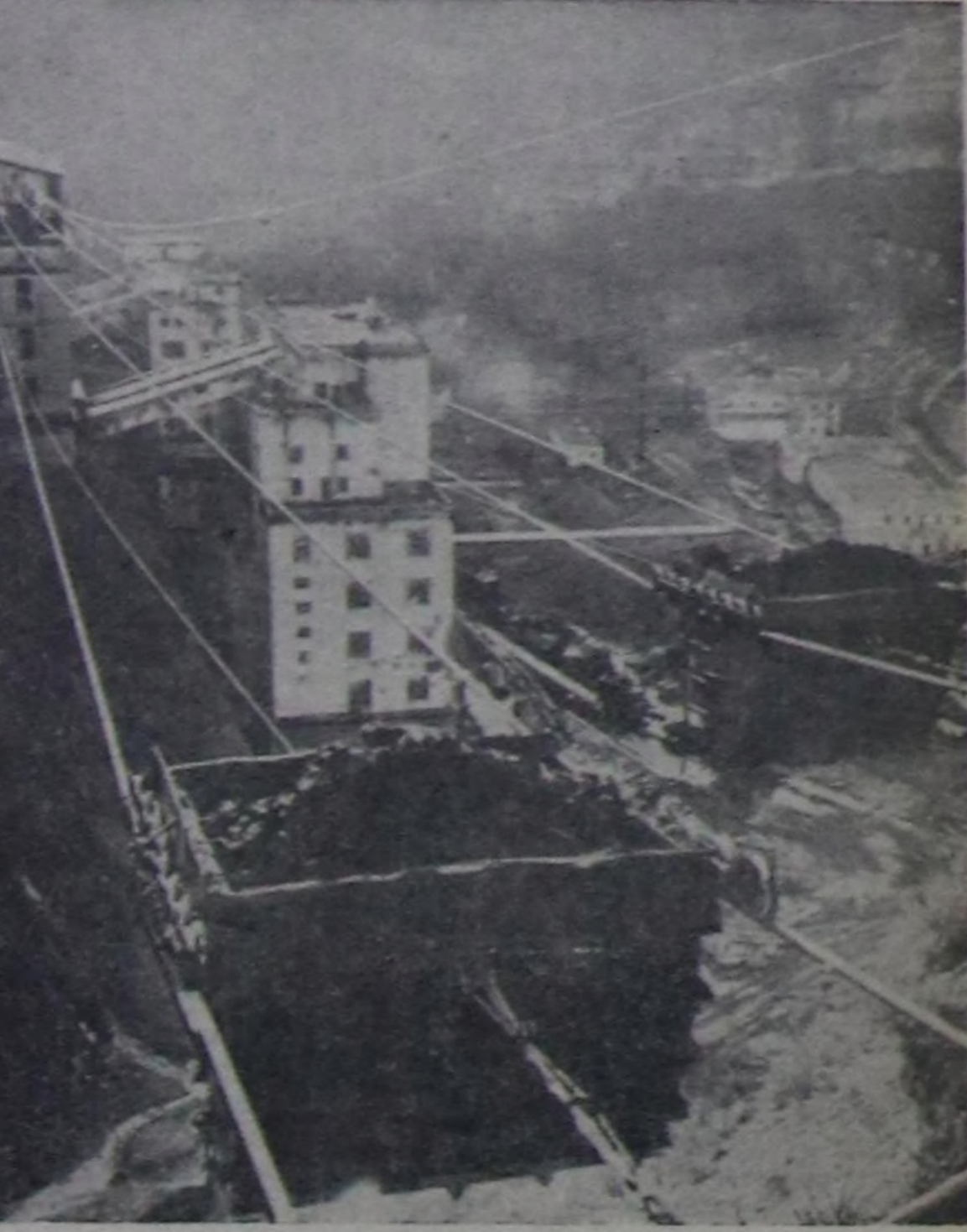
Артелинин малчынары районун «Октябрь 30 чылы» колхозунун хойжууларынн кыргыздын боттарынын хурагына чугаалашкан, ук кыргызтын изин-биле деткип, 1961 чылда алдынган хулаалегерин хууна бетинде долдур болган ажыр агретаттарычте бүү курлавырларын, артарларын мобилизастаарын шитирлээр. Оон-биле кады, хойжуулар түрүр 100 баш хойдан 140 хураганнарын камгалап аларын, хой бүрүзүнден 2,5—3,5 кг дүктү кыргызын, саанчылар—бир саар инектер ортума-биле 1600-ден 2200

Колхоз баштаар чеди бора-тоолай ажылын колхозка сайбарларычте улуг кичөөнгөй салым турар. Колхоз эртен чылын тоолай фермазындан 7 муң рубльдин орулгазын алган. Бора-тоолайлары ажаары-биле Ондар Анай-оолду быжыгалаан.

Бора-тоолай фермазында 54 улуг тоолайлар бар. Бу чылын оларын баш санын 250 чедир өстүрери планда көрдүнгөн. Ам фермада 7 тоолай төрөөн. Олардан 36 тоолай оолдары алдынган.

Колхозтун Кызыл-Хавак фермазынын ажыл-ишчилери мыйыстыг бола малдын баш санын өстүрер, оон продуктулун бедидер дөөш колхозтун еске малчынары-биле бир демей кызыматкай ажылдап турар.

Фермада ам 41 инек төрөөн. Оларынн бызаалары шушту четке камгалаттынмып алдынган. Ам-даа 59 инек төрүүр. Инек кадарчылары Маадыр-оол биле Дембирел инектерин эки өштүтүп, сугауг оларларга хун чурумун баугаар оларларды турарынын ачымы-биле инектерин сүткөр чоруп көвүдээр, саанчылар сүт саалдызын бедидер аргалыг болган. Саанчы бүүрүт быжыгалаан ийин инектеринден ай санында ортума-биле 850—1020 литр сүтү саап турар.

«Чиауранын марганези». Фото С. Онановтуу. («Чеди чыл ботанымышкында» деп, Бүгү-эвилелдин ийини чурук делегелгезинде көргүскөн чуруктардан).

Аныяк малчын сөзүн ээлээр

Өнүр районун «Торгалыг» колхозунун ирт кадарчынын аныяк малчы Төлөш Көмбү-оол 8 чыл ажыл үеде ийининн малын азырар, аспап, малдын баш санын улам ийини өстүрер, оон продуктулун бедидер дөөш бүүгү күжүн салым, ал-сеткидиги ажылдап турар.

Ийининн мал ажылын сайырадыры дөөш амыр-дыш чок кызыматкай ажыл-ишчи хой малды 1959 чылдан эгелдөөш катон камакта азырар, ажаарын практикалап келген. Хойжунга коданымда ам 564 баш нарын дүктүг хайнак хойлар бар. Ол коданда ирттер эртен кыжын хур кып ашкан.

Аныяк хойжу Т. Көмбү-оол чеди чылдык үшкү чымында бүүдүрүлгө онаалдыны чедирининн күссөдир, СӨКП-нин ээлчегилг XII съездинде белектиг учуражыр сорулга-биле ирт бүрүзүнден ортума-биле 4,8 кг дүктү кыргыз аларын, күрүнеге дүкаар ирттеринн ортума-биле дензин 60—70 кг чедир семиртири, кыжы үеде малга чидиртири-биле 15 тонна ситенин боудурун күжү-биле белектер аларын хүдзөгөн. Хойжу болуна алган бедик хүдзөгөнгө күссөдир дөөш бүүгү күжүн салым, аныяк малчын сөзүн ээлээринге чигенин чок.

Н. ТАМДЫН.

96-ның чурттакчыларында

Кызылдын 96 аал ийини чурттаар бакынынн чурттакчыларына хоорайын миллион кидизининг начальни майор В. А. Кочетков чоокта чаа ийинилеге ажыктыг күшү-биле амьдырап болган мангыс сүзү-биле амьдырап чоруп кижилер-биле демисеэди күштедирер дугайында лекцияны кылган. Лекция дыкка-ла солун болган. Эң Кочетков бо чурттакчыларды фактыларын чикектерге көргүзүп чугаалаашкан, ажыктыг ажыл кылбас, тозанчы, чыбын, мангыс амьдыралдыгыраа удуур демисеэди күштедирерге дынааччыларын кыйгарган.

РСФСР-инн Дээди Советинин Президиумунун 1961 чылдын май 4-теги Чарамы бо таланы-биле биске үндөдүн удурууга болуп турар болган ол Чарамы ам Кызыл хоорайнын бүүгү хой-иштин изин-биле деткип, амьдыралда ботандырып агайел берген деп, лектор дымактаган.

Дээди Советтин Президиумунун Чарамын чурктин ханымдында деткип, чүдүдүзүрүп тур бис — дөөн чымыг өстөр дынааччыларын ортуздан оон-моон динимиттиг дыкчалым турган.

Лекция сонунда 96 аал ийини чурттаар бакынынн бүүгү чурттакчыларынн хуралы болган. Шкооанын № 38 сонунда оругундан сонуган хоорай Советинин депутатты эш М. С. Маный ол оругунун девискээриге квартал комитети тургузар дугайында информация кылган. Соңгугуларынн санаалы-биле 6 кижки составыг квартал комитети сонугуп тургускан.

С. МОНГУШ.

Чийжең, НАЖАР

ЧИИЖЕҢ, НАЖАР

Нинтиге ажыктыг ажыл кылбас, чийжең сүзү-биле ажык-кочка тып амьдыраар кижилер бистин ийинилегин утка-шынарынга дуушпес деп совет хой-иштин савап турар. Барымы-Хөжик районга «Совет Тыва» колхоз турда (ам ол колхоз «Шек-шөр» совхозта каттышкан) оон келжигүн турган Монгуш Кенденин индыг кижилеринн бирээни деп санай болур.

Монгуш Кенден бодунун хуузуна малныга өөргөлөнгөн, чон-биле кады сууржун чурттаарын бодавын, Алаш деминн өрниде бөлөгөт чурттап турар. Кенденин кол-ла кылдыр ажылы чоокчу суурларга аны-бүүдүрүчү садылап, онугу кажар арга-биле кижиден чүвеле өскүдүрүп аларын өрөдүрүп. Ол чайгы, күскү үелерде кат, чодура чымы, балык-байлан тудуу алган, Барына-

Чезиктин Кызыл-Мажаалыкка, Ак-Довуракка, Сүт-Хөлдүн чамдык черлеринге садылап турар.

Кыжым, часкы үеде одаар ышп шанактап алган, чоокчу суурларга садылап, бир шанак ишти бичини ышты 50—60 рубльге (эрги-ажыла-биле) чедирин ап турар. Кенден шанак дүрүлгөн алган, оон бирөөзин 17—18 рубльге чиккен сүзү-биле садылап турар чоруп база бар. Херек кырында мындыг шанакты оон хире рубль-биле садып ал болур.

Чазын чаа Монгуш Кенден «Сүт-Хөд» совхозтун Бөк-Терек суурга бакын чугайларынга херекдөөр кистиичалар садылап келген. Улус үөрүп көргөн, мындыг аныяк, канкадык, мөгө-шымрач өрнүн чөгөтчин-даа деп чугаалажып турган. Садылаан чүдүдериин тып алган ажы-

Редацияга чагаалар

шазын бодунун культурутт амьдырал-туртталыгына, ажы-төлдөгө ажыктыг чүвө садып албас, а чүтле арага колдудур садып ал турар.

Монгуш Кенденин кажар чорупу билир кижилер оун «Кызыл дилга» деп шоодун турары таварыга эвес. 1960 чылдын эгелдеде «Сүт-Хөд» совхозтун «Алдар-Маадыр» салбарында М. Араптаннын анчы ийини «шанак чаап бөр мен» деп турган, негелден алган. Херек кырында алаа шанак-даа чаап бөрөөн, а ол анчы ийини-биле Кенден боду дилги туттуруп чоруп турар.

Кичкен амьдыралдыг, нинтиге ажыктыг ажыл кылбас Монгуш Кенденин Шекшөр дөдө Советтин таланындан кичөөнгөйге алыр үези ам келген.

Б. ОНДАР, З. СЕГБЕЛДИ.

Кылык болгаш тоовас чорук

«Межегей» совхозтун кол зоотехник И. П. Михайлин фермаларда малчынарга-даа барганда инда ажылдап турар кижилер-биле кижилер сүзү-биле чугаалашкан, кымыкта-нып, оларын негеледе-хоумалдарын тооп көрбөс, оларга каржы-дошун болуп турарын малчынар хомудал турар. Оон хурунда чамдык малчынар амьдыга мурнакчы чоруктар бар. Чижээ, А. Кывалова бо чылдын февралдык былаа ажаакчыны бөдүрүп ажылдап кирген. Ол бодунга онаашкан ажылынга кымыкка, чаш малчынын оран-савазын үргүлүгү артысип тургузар дөөш эөөш эвес күштү салым келген. Иччал кымып ажылдан турда-ла кол зоотехник келген санында алым чок чылдаганга барга сымдал алган, оун херектен, бак өстөгөн турган. Анда шыдашпайн ол бызаа ажаакчыны апрельдин төңүзүнде ажылдан үнөр уурга таварышкан. Мындыг чикектерин хой-бүлө көргүзүп болур.

Зоотехник Михайлиннин аажы-чанынын болган ажылынын таланында четкестерини совхозта парт өөрөгө-даа, дирекция черинге-даа каш улаа чугаалажып, анда салгыны берип келген. Ол бодунун аажы-чанын чүтле нерв аарыгылыгына, тывааларга «кымыкта» сымдал каар болган моон сонгаар мындыг чүдүдериин бодурубас дугайында сөзүн берип каар, ыччалда-даа каш хонганда-ла оон «кымыкта» зарым» база катан кирип келген.

Кижилер дугайында совхозта канчаар «сагыш салым» турарынын И. Михайлинге хамааржыр бир чижези ап көрөөди. Совхозтун Хадич-Аксентия инек малын кадаржын турган Оюн Бууражымды дүк кыргыздынын ажылы эгелээр-биле холбаштыр, кыргызда пунктузу Куужу-Бу-дунче көжүргөн. Баштай оон көжүрерде кол зоотехник Михайлин-даа, мал фермазынын эргелекчин Лебе-

де-даа инда чурттаар оран-бакын шуут белеп деп алаа азаанын.

Херек кырында чүү болганга? Малчынын өнүн иштин машина-биле кыжуртуп келген. Улус чурттаар баркака баарга оон ийи өрөөлинде ийи аал-ишти куртап турар, еске өрөөли бичини жазгап аларган болган. Ам канчаар, малчын чүтүн даштыга дүжүрүп уурга таварышкан.

Хаттыг-чактыг, харын-даа хар чактылап турган хүнүнде Оюн Бууражымтын өнүн э-сөви даштын өлдөдө шыгып, хүнге кадып чыдып берген. А ө-бүлениң ишти даштыга чурттап туруп берген. 3 хонук эртенде совхозтун директору эш Пашченко болган партюс эш Насык-

Чаз-Хөд суурга 1959 чылдын кол-зунунде даштыдан көрөгө мөгө-шымрач, аныяк оол көстүп келген. Ол бола Кунга Чалай болган. Оон соонда оун улус танымар апарган. Суурга кылшап чоруп турган, ыччаларды «Найырал» колхозтан «ажыктын» характеристика бижидип, ашка алган Балгазында механизация училенишкени өөренири-биле халпан. Балгазынга Кунга Чалай ыччалар көстүп келген.

Бир чыл эртен соонда (өөредилгезин дооскан) база-ла «Найырал» колхозка көстүп келген. Оун Терезинде хову бригаданын ажылдык чорудунарга, анда чеди-ле хонган. Оон соонда ол Кызыл-Далга көстүп келген. Анда кинога мотористип кирген, ол база үр болган.

Удатпаанда база-ла Чаз-Хөд суурга Кунга Чалай көстүп келген. СТС-ке септекчилик кирген соонда бир ай чейин чораш-ла, ол ажылдан оон хөнүп калган. Иччал чоруп Урбунге көстүп келген. Анда каш хонукта анаа-ла баамп турган соонда

оларын медресиди чорун шак ол хире бедидер херек.

Бистин чуртувустун улустарын капиталистерин болган помещиктерин дарылазында хөстаан социалист революция массаларын канча-даа көстүп көрбөөн политиктин улуг көдүрүшкүнүн болган чогадыкчы ийденеин хайнактырарын үндүргөн. Совет кижилеринн моральдык быжыг чоруп, оларын үзүктөл чок өзү турар политиктин болган күш-ажылыч ийденеин бүү улустун социалист чарыкчында, коммунист күш-ажылыч коллективтерин болган шалымчылар деп ат дөөш калбак шимчөөнчиде, күр черлерде авыятарынн массалыг походунда болган еске-даа патриотчу херектерде тодазы-биле илереп турар. «Бистер бола чарыш, дуржулга солчу-газы, өш-хунуң дузалажылаан миллион-миллион кижилеринн амьдыралынын норма-чижээ болу берип турар социалистг нияттеледе чуртап турар-дыр бис» деп, Н. С. Хрушев Сибиринн көдө аныяк-агыйынн муракчыларынн Чөвүлел хурамынга чугаалаан.

Ам чуртутун бүү-ле республикаларында, крайларында болган обласларында, үлестеринн болган көдө ажыл-агыйын бүү-ле алдыларында СӨКП-инн XII съездинге алдар болдурган социалист чарыш калбарган. Улестеринн болган көдө ажыл-агыйын продукциянын бүдүрерин көвүдериинн курлавырларын дилеп тыварынче база ажылда-рышче улганган кайгамчыктыг эргелешкенир бүү улустун чарыкчынын үезинде төртүтүнгөн.

Сурагжаан механизаторлар А. Гиталовтун болган Н. Мануковскийнин инициативазын баугаар хукуруза, тарымал тоорук болган дөөн олдурт еске-даа культуларынн тарым өстүрени комплекслиг механизастаары дөөш шимчөөшкени калбарган. Ам чуртутун колхозтарында болган совхозтарында комплекслиг механизасталганын чөс-чүс муң бригадалары болган эвес-терин саанаттын турар. Чүтле Украинада безил оларынн саны 40 муң чыгар турар.

Сибиринн таражаларынын 1960 чылда анаа 20 рубль болган.

А. Беккерге, Г. Буханькога, П. Пешенкинге болган А. Чибисовага баштаган комплекслиг бригадалары теликанын болган агротехниканын билиглерин шигээдин алып, бедик дүжүт, чер, болган мал ажылынын бедик культуразын дөөш чарымты калбартып дугайында чуртун бүү колхозчуларын кыйгарган. Олар 1961 чылда чаа, улам-на улуг чедирининн чедип аларын хүдзөгөн. А. Беккеринн бригадасы 1500 гектар шөлде тараа культуразынн гектар бүрүзүнден 140 пуд тарааны аларын, Г. Буханьковун бригадасы — 2100 гектар шөлдүн гектар бүрүзүнден 125 пуд, А. Чибисовтун бригадасы — 2200 гектарынча да бүрүзүнден 120 пуд. П. Пешенкинин бригадасы—1900 гектар шөлдүн да бүрүзүнден 100 пуд тараа дүжүдүн алып деп хүдзөгөн.

Сибиринн көдө ажыл-агыйынн муракчыларынн Чөвүлел хурамынга Н. С. Хрушев колхозтарда хун-ажылды организастаарынн чаа хирининин—күр черлерде төртүтүнгөн комплекслиг көдө ажыл-агый бригадаларынн жупур-дузанынын дугайын чугаалаан. Ол бригадалар чедир болган мал ажылынын эрге-ажыктарын чангыс ай кылдыр каттыштырып турар. Олар тараа, мал чеме-рин, эрт, сүт бүдүрерин кады чорудуп турган, ажылынн күжүн болган теликанын чылдык кайы-даа үезинде улук амьктыг кылдыр ажылдап турарлар. «Күш-ажылды болган бүдүрүлгени организастаарынн ол хирин колхоз тургузуунун хөгжүлгезин чаа үе-чазыныга, чер болган техника чангыс өнүн холунда каттышкан туруп турар үеде дүжүп тараажын турар» деп Н. С. Хрушев чугаалаан.

Оон өскү бадтыкамы болза, Алтай крайын «Советтер чурту» колхозунда А. Беккерин комплекслиг бригаданынн ажылынын дуржулга-зы болуп турар. Бригадада 53 кижки бар, оларынн 25-жи механизаторлар. Дөрт чылдын дургузунда оу брига-да тараа дүжүдүн ортума-биле гектардан 23,3 центнер кылдыр ап келген. Бир центнер тараанын бот-үезин 1960 чылда анаа 20 рубль болган.

Бригада бодунун ап турары хире шак мындыг дүжүтү алып кылдыр бодунун кожаларынга дузалаарын хүдзөгөн. Ол сорулга-биле А. Беккеринн механизаторлары оларга 200 гектар черин алган баарын кожа-зы колхозтан дилөөш. Олар ол черге күскү эрте ханы алдарылыгы чорудуп, анаа боттарынын сөртүгү трезини чагар, мынчага чедир 9—10 центнерден апшас дүжүт алдынын турган гектар бүрүзүндүн дүжүдүн 20 центнерден эөөш эвес кылдыр бедидер деп турарлар.

Коммунист партия кижилеринн чогадыкчы инициативазын бүүгү кемчег-биле деткип, күш-ажылдын моральдык идилгерин хөгжүдүп турар. Чүтле 14 чыл дургузунда (1946—1959) чуртун 7,97 кымыпчилеринге Социалист Күш-ажылды Маадыр деп атты тываыкан, 2536 кижки ССР-инн орденине биле медальдары-биле шаанаткан.

Улестеринн болган көдө ажыл-агыйынн ажыл-ишчилеринн чогадыкчы инициативазынн төттүмөс үндөдүн-дөзү бола коммунист тургузууларынн планарынн чедирининн

ТЕЛЕГРАФ ДАМЧЫДЫП, ДЫПНАДЫП, МЕДЭЭЛЕП ТУР

СЭКП-ниң төлээлериниң Братиславада чоруп турары

БРАТИСЛАВА. (СЭТА). Чехословакияның Коммунисттик партиясының 40 жыл өмүгү байырлыгына киржири-биле барган СЭКП ТК-нын Президиуму кижигуну, СССР-ниң Ләди Советиниң Президиумунун Даргазы эш Л. И. Брежнев баштаган СЭКП-ниң төлээлери бугу Прагада үнгөн, ЧССР-ниң үлөтүр болгаш культураның улук төвү, Словакияның кол хоорайы—Братиславага май 14-те челе берген. Чехословакияның Коммунисттик партиясының Төп Комитетиниң Политбюро кижигуну болгаш секретары И. Гендрих, ЧКП ТК-нын Политбюро кижигунуна кандидат, ЧССР-нин чазанын даргазынн оракатчысы Р. Стрехай, ЧССР-ниң даштыкы херектер министри В. Давид болгаш өскелер-даа СЭКП-ниң төлээлери үлөп чорутуру.

ЧССР-ниң болгаш СССР-ниң күрүне туттары-биле шимзөн Братиславанын аэродромунга самолет довулкан. «Байыр, эрчим эштер!» деп сөстү би-ден кызыл посту аэродромун кырын келжилди азылкан. И. Самолеттин келириниң ырак мурунда-ла Братиславанын хөй сааныг чурттакчылары эрчим совет аалчыларын улук алмы-биле анаа чедип келгенер. ЧКП ТК-нын Политбюро кижигуну, Словакияның Коммунисттик партиясынын ТК-нын бирги секретары К. Бацилек, ЧКП ТК-нын Политбюро кижигуну П. Давид болгаш Словакияның өске-даа партия, күрүне болгаш хөй-инити амылдамчылары база анаа чедип келген.

СЭКП-нин эш Л. И. Брежнев баштаган төлээлери самолеттан үлөп келгере, бугу аэродромга динмиттик адым чакшыканын диниреп үнгөн. Л. И. Брежнев болгаш СЭКП-ниң төлээлериниң өске-даа кижигунери эштер Бацилек, П. Давид болгаш өске-даа уткаанар-биле хол тутчуп менди-дежин, кушакташкан. Братиславанын чурттакчылары СЭКП-ниң төлээлеринге иай байырын чедирин, үр-ле адым чаксап, совет улуска болгаш СЭКП-ге акы-думма ынакшыды болгаш найыралдын сеткалын илергейлеп турган. Л. И. Брежнев болгаш төлээлериниң өске-даа кижигунеринге пионерлер чечетерин тутуздан.

Эштер Брежнев, Бацилек болгаш Гендрих олар амык машинага олурдуушкан. Хоорайнын кудумчуларына мун-мун кижилер совет аалчыларга байырын чедирип турган. «Совет Эвилели дегерезини!», «СЭКП дегерезини!», «Эш Крушев дегерезини!», «Совет Эвилели-биле—менге шаг-үеде!» деп долуннар болгаш «Ура!» чер болганга диниреп турган. Л. И. Брежнев болгаш төлээлериниң өске-даа кижигунери акы-думмалыкны өдүрүн үлөп алышканын даш, Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясына, чехословак улустун шынчы өнүгү—совет улуска найыралдын болгаш ынакшыдын иай сагыш сеткалын илереткени даш Братиславанын амыкты чоннарынга чуреткин ханымындан өөрүп четтиргенин илергейткенер.

БРАТИСЛАВА, май 14. (СЭТА). ТК-нын Президиуму кижигуну, СЭКП-нин Ләди Советиниң Президиумунун Даргазы Л. И. Брежнев баштаган СЭКП-ниң төлээлери ЧКП-нын Политбюро кижигунери К. Бацилек, И. Гендрих, П. Давид, ЧКП ТК-нын Политбюро кижигунуна кандидат Р. Стрехай оларга болгаш өске-даа кижилерге үлөп алган, Словакияның тураскаалдыг черлеринге чорашан. Словакияны хостар даш тутчушкуну-варга өдгөн совет дайчылары, словак улустун тура халымыкынын маадирларына тураскааткан аажок улук тураскаалды мында тургускан. Словакияның Коммунисттик партиясына чечетерин анаа салган. ЧССР-ниң болгаш СССР-ниң күрүне гимнилерин ырладып күтүсеткен.

Л. И. Брежнев болгаш өске-даа кижилер тураскаалды черлерин көрүп, совет дайчыларынын хөрүн долгандыр кылаштышкан. Ада-чуртун Улук дайымын чылдарында эш Брежнев дөркү Украина фронтунун политбюроиниң начальныг турган болгаш ол фронтунун шериглери Словакияның дык хөй хоорайларын хостан.

Оң даразында СЭКП-ниң төлээлери болгаш оларын үлөп чорутур кижилер хоорайнын элден хөй чаа тутугларын көргөн. Долна Роз бугура төлээлер чедип кээрге, ам-даа тутур турар ол чаа суртун чурттакчылары база амылдамчылары оларга иай байырын чедирип турган. Тутуп бүтү-дүгүлгенин директорунун оракатчысы инженер Шабил улук панель туугунун дугайын чугаалап берген. 9 айларын мурунда эш турган бир терде ам чуртталганын хөй улук байчыларын тургустунган. Л. И. Брежнев, төлээлерин кижигунери болгаш оларын үлөп чорук кижилер чаа тутуп техникасын, күш-адымды мурункагы ардагарын магадап, амылдамчыларын амык болгаш амылдарын сонугураган. Оң даразында Февраль тиелгезин аттыг кудумчуда тутуп кварталын көргөн.

Совет аалчыларынын чорашан-на чер болганга амыкты чоннар оларга иай байырын чедирип турган. Төлээлерин кижигунериниң болгаш чехословак өнүгүтериниң аразына чуреткин ханымындан чугаалар болуп тургуздан.

ВДР-де чаа завод
ХАНОП. (СЭТА). Тхай Игуеннин Улөтүр бүдүрүлгелерин, тутугларын болгаш бирги өлөгөдө Тхай Игуеннин металлургия рөмбандын кисклорд-биле хандырынын айтырымы ол заводту амылдамчы-биле дыкка белеп шийтирлеттинер.

Делегей байдалының допчулалы НАТО—АКШ-тын Европада „улук докпаа“.—Сонгу Европанын чурттарына чаа кыжанышыкы.—Лаоста тайгыныг удур айыл соксаттынмаан

Согу атлантика шериг блогуун Чувалелиниң (НАТО-ну) майын 8-тен 10-га чедир Ослога болган чаксы сессиясы империализмды Барымын Европада чугле дайын белеткелериниң айтырыгларын чугалашканы-биле делегейин парлалганын болгаш хөй-инитизиниң улук кыжаныгы хаара туткан эвес, НАТО-нун киржикчилериниң бугу хурдалары болгаш чугалажышыкынары ол айтырыгларын кайы-бир хемчылды-биле чугалашканын көргөн турган. Оларын бо удагы ужуражышыкынын хамыктык мурунда АКШ-тын чаа чыгарганын ханымындагы төлээлериңизиниң НАТО-га баштайг чугалажыкы чери болу берген-биле чыдап турар. Бичаарга, ол баштайгы чугаа илери-биле өскү болган дээрин айтып каар херек: чаа америк эрте-чаргы ол шериг блогу Каттышкан Штаттарын Европада „улук докпаа“ кылдыр амылдам дээр эрги эйнекчээрлик политиканың НАТО-га хамараштыржы көрүп турар дээринде аянтыг чок болган.

АКШ-тын чаа күрүне секретары тайгыны бичылгандар болгаш Барымын Европаның экономика иайтырыглары шийтирлээр ужураду калбак хемчелерин НАТО-га чугалаар боор деп, Барымын Европаның бугу чурттарынын парлалганы болгаш хөй-инитизин, а ол ышкаш АКШ-тын хөй-хөй солунары Ослога сессия эгелээриниң мурунда баш удур чугалап турганар. Сессия аяктынар муруну чарында «Нью-Йорк таймс» солун мында деп бижил турган: «Ослога сессия бистин чурттал турарын берге үелерин кийин түлүк үениде болуп эртер. Кубага чедилжин чок халлашыкынын сонда Кеннеди чаазан баштайгы үеде Европада таарымчалыг деп көрүп турганын орнунга ам анаа бүтүрөөс болгаш чыгыр чорук тыптып келген. Мындай байдалдар турда бис-

Словакияның КП ТК-зының байырлыг пленуму

БРАТИСЛАВА, май 15. СЭТА-нын корреспондентини М. Никиточкинин дамытканы: Май 14-те Словакияны национал театрына Словакияны ККП ТК-зынын Барымын-Словак обкомунун болгаш Братислава хоорай комитетинин байырлыг пленуму болган, оң амыкты Словакияның партия, күрүнеин удрутучу амылдамчылары, хөй-инити амылдамчылары киршикен. ЧКП ТК-нын Политбюроунун кижигуну, Словакияның компартиясынын бирги секретары К. Бацилек, ЧКП ТК-нын Политбюро кижигунери И. Гендрих, П. Давид, ЧКП ТК-нын Политбюро кижигунуна кандидат Р. Стрехай болгаш өске-даа удрутучу амылдамчылар пленумун президиумуна олурдуушкан. Олар-биле кыды СЭКП-ниң Л. И. Брежнев баштаган төлээлери база олурдуушкан. Оларга чыгытканар иай байырын чедирип турган. «Совет Эвилели дегерезини!», «СЭКП дегерезини!» деп долуннар салга диниреп турган.

Партиянын Барымын-Словак обкомунун бирги секретары Ф. Дворский пленуму амыткан, СЭКП-нин төлээлеринге чуреткин ханы байырын чедирге, пленумун киржикчилери эрчим совет аалчыларга, акы-думма СЭКП-нин төлээлеринге чуреткин ханымындан иай байырын чедирип, адым чаксап турган.

ЧКП-ниң 40 жыл өмүгү дугайында илеткелди ЧКП ТК-нын Политбюро кижигуну, Словакияны ККП ТК-зынын бирги секретары К. Бацилек кылган болгаш ол илеткелди чымылганар чымы-биле уткаан. Чехословакияны Коммунисттик партиясынын төөгүтүгү ачы-ханымын амык фабрикалары хандырган. Заводун инженерлер болгаш конструкторлар коллективин чаа, улам болгаш чымылганар машиналарын чогадып кылдыр талазы-биле улук амылдамчы чорутуп турар. Чугаа бо тыдын безин ында 20 хөй-инити чаа станоктарын болгаш механизмиерин бүдүрүп үндүрерин организастаан.

130 муң станоктар

ПЕКИН. (СЭТА). Шанхайнын пеставы аргымы станок кылдыр «Чжун-го» деп заводту—улуску Кыдатта үлөп турган бо талазы-биле улук бүдүрүп чери. Ол завод тургустунган сонда эртен 10 тыларын дургузунда 130.000 амык ачы-бүрү машиналарын кылгаш, оң-биле республиканын пеставы аргымы 100

Үймээнчилер шерин көвүдөдип турар

ХАНОП. (СЭТА). Вьетнамдын кызыл турар дайчыларыны өдүрүшкүндө, Лаоста Фунг Носаван—Буян Умун үймээнчи болуу 1953—1954 чылдарда шериг албаны эртерген бугу-ле офицерлери шеригте жатан келдириген. «Патет-Лаонун үнү» радио бо чаа

Тудуп хоругдашкын

ПАРИЖ. (СЭТА). Франс Пресс агентлигиниң корреспондентизинин Лиссабонда дамытканы: Демократтыг оппозицияның үш удрутучулары—алжактар Ажасмо Де Гувейя, Густаво Соромею, Марио Соарес оларын тудуп хоругдаан дээрин португал оппозицияга чок кыкилер дынаткан.

«Тейли телеграф» солун санап турар

АКШ-тын сонгу атлантика политиказына хөй-инитизин таарымчалык чорук Сонгу Европанын чурттарында, хамыктык мурунда Норвегияга болгаш Данияда илдери-биле күтүлгү турар.

Майын эгезинде, НАТО-нун сессиянын болурун муруну чарымында, атомун чексептиң непертешкини соксарды талазы-биле бугу делегейниң конференциясы Ослога болуп эртен, ол конференцияга 15 чурттарын төлээлери киршикен. Чурт-ка тургустунган сонгу атлантика шериг базаларына атомун чексепти сайгыры тургустунган дугайында НАТО-нун удрутучуларынын болуп турар планынын болурун негезиң негелделер Норвегияга болгаш конференция-биле холбаштыр чазыкка хөй-биле кирип турар алган. Майын 7-де Копенгагенге болгаш тайгының талазачылары хөй кижилер ийиң илереткен, ол хуралды «Тайгы камгаланың конференциясы» деп Данияда организация чымылдырган.

Норвегияны болгаш Данияны чоңурун хөй куруузу барымы талакы куруелерин атомун дайынга белеткелени оларын чурттары киршилеп негеп турары Ослога болгаш конференция болгаш Копенгагенге болгаш хурал көргүзүп турар. Бичаарган, атом окулт «Поларис» деп ракеталар-биле чекселген суг азынган суг азынган беш хемелерин НАТО-ну коомалдыгына бээр дугайында ме-дел о ийи чурттарыны чоңуна кайы хере айымдыг дээрин билери бөрө эвес суг ала-биле чорутуп ол хемелерин чамдыкы Норвегияга болгаш Данияда тургустунган шериг-ла-лай базаларына көрдүгүн дээрин мындай билдинтир, чүге дээрге «Поларис» деп ракеталар «ортумак ыркышылдыг» болгаш «азынымы» чыгыр чоңуна тургузар кылдыр таарымчалыг боор турар. Норвегияны мугулдулары болгаш Данияны Балтыл дайында поортары «Поларис» деп ракеталарыг суг азынган америк хемелерине эи-не эптиг черлер болуп деп, НАТО-ну коомалдыгынын санап турары шагдан-на тура

Улут-Хемни келип бар чорутуру. Фотохуд В. Луитовуу.

СССР-ниң Даштыкы херектер министерствозунда

СССР-ниң Даштыкы херектер министерствозу бо чылдын май 14-те Нидерландынын чазанын адыга моон адына нотаны Нидерландынын СССР-де ачын черинге дамыткы берген.

Совет Социалисттик Республикалары Эвилелиниң Даштыкы херектер министерствозу моон адында чүдүлгени Нидерландынын чазаныга делегацияны өржөкчү чугула деп санап тур:

1961 чылдын майын 12-те, Москвага-биле 17 шах 47 минута турда, Нидерландынын арик ханымындал барык 15 милл чорда, сонгу широтаның 52 градус 03 минута болгаш чөп долганын 3 градус 44.5 минута координатыг төчөзанын кит турар «Спокойный» дээр совет судно Киль каналына утуп келгеш, 70—100 метр бедиктен суднону болап турган.

Уш снарядтар суднонун мырнын чанынга дүшкөн, чазылганын. Самолет моон адында ылгавыр дөмкө-терил болган: кымыл, аяк-жөк болгаш ач өнүг төгер черлер. Ортаагы куурунда V деп сан; чалгыннарнында болгаш үнүндө 159 дөн дугаардыг. Оң аңгыда, үнүндө «Кон Марине» деп бижиктиг.

18 шах 50 минута турда «Спокойный» суднону № 163 деп каан база бир өске голланд шериг самолөду дээрден ужуп турган.

Нидерландынын шериг самолеттарынын совет судноларга хамараштыр тола-ла чөнтөчү байдалдыг айыттырган үлөдиглери кижилерин амы-тыннага чедип, шыныгы уракутарыны үдүрүп ботур турган. Ол хире чазык амылдар дөксинип ужуп турган ужудукулар бугу чурттарынын судноларынын амылдамчылары анаа-ла өштиниктин ору-биле совет судно бар чорутур дээрин өрбөс аргазы чок-даа турганды шуут бижингирди.

Амык далайга судно эжиниришкениниң хосту эрзеин каржасы-биле үрөөн бо өчүк-чөнтөдиг үлөдигиңизинге удурлап турарын Совет чазак Нидерландынын чазаныга делегацияны чыгарган.

Нидерландынын чазанын бо тааварытканы илөп көргөн, буртуугуларга кеземте көргүзүр болгаш моон солгаар мылг өчүк-чөнтөдиг үлөдигиңизинери кылбазын Совет чазак негеп тур.

Оффманнар чаныпкан

МОСКВА. (СЭТА). Оффманнар-ны өг-үлөзү—Никола. Луна болгаш Лунанын лугамы Эжен Лаше олар май 13-те «Баровелда» деп самолет олуртушкан, Москвадан Парижге ужулуп чорупкан.

Радиоамчылыгы болгаш теледөвизин талазы-биле Бүгүне комитетиниң дайын кижилериниң Совет комитетиниң чалашыкыны өзүгүр СССР-ге ийи неделя аалып турган бо францу аалчылар Никитичиниң өг-үлөзү-биле, оларын уруу Алла-биле ужурашкан. Аалын олар 17 чылдарын мурунда немес-фашисттер лагерге адыртын, тынын алган. Француз патриоттары совет кижилер чуреткин ханымындал уткаанар. СССР-ниң Ләди Советиниң Президиуму Николаын, Лунаны болгаш Эженни Ада-чурт дайымын орденини II черге-биле шагнаан.

Аалчылар Москвага турган үенинде Май бирин байырлап хунуле Кызыл шыгте барган. Кремль-биле танышкан. СССР-ниң Улук театрына, Чайковский атыг концерт залына чорашкан.

Новосибирсктин хоорөвөдизиниң куускоонун чазанын бугулар Оффманнар болгаш Лаше олар Никитичиниң чурттал турары Сибириниң ол улук хоорайына барганнар.

Никола Оффман Москвадан үнч чоруп тура, ол болу база оң өг-үлөзү-даа совет кижилериниң чымыл, өөрүшкүндө, өп-эла-Ырачтын үлөп алышканынын важаң-даа улгас, Совет күрүнеин оларын шагнамын белек шагнааларын кеземте чоргалар-биле адыр бис деп чугаалаан. Бугу делегейге тайбын, бугу улустар аразына, Совет Эвилели биле Францияны аразына найырал бичылгып турду деп Никола Оффман чугалаан.

СПОРТ Буревестникчилер тиилзэн

Эртен өскөрсөнде дыштагылганы болгаш культураның Гастелло атыг паркынын шаңналы даш хол бөмбүүнү талазы-биле маргалаа болган. Анаа эр улустун 9, керез-жериниң 3 командалары маргышкан.

«Динамо», «Спартак» командалары уткаш, «Буревестник» командалык керезжелери бирги черин алган.

Эр улустун хол бөмбүүнү маргалаа-даанын Элегес шахматынын командалык керезжелери сонугураган көрдүгөн. Олар бо түнөп оюнга беш катан ойнар ужурга таарымчалыг. Чугу деле кайы-даа командалар ий-иай удаа удушканнар.

Түнөп маргалаага «Буревестник» биле «Спартак» командаларын оюну көрүчүлериниң сонугураган көрдүгөн. Олар бо түнөп оюнга беш катан ойнар ужурга таарымчалыг. Чугу деле кайы-даа командалар ий-иай удаа удушканнар.

Сөөлү шийтирилг оюнда буревестникчилер оюну эгезинден-не эгезден темини дүрдүгелди, саын 14.5 кылдыр өстүрүп алган, чугле чаныгы саын чалап алганы артык. Бичаар-ла-да «Спартак» командалык ойнакчылары бар аргаларын амылдам турган, саын 10:14 кылдыр ала-да ол удаа келдип шыдаан. Сөөлү мындай «Буревестник» ойнакчысы Самба эжи Майма-ол биле чараш көрдүрүшкү күштү карага ол дедир келген. Бичаарган сая нити-зын-биле 3:2 болуп, «Буревестник» командалык тиилзэн.

Эр улустун командаларында тиилзэн «Буревестник» командалык эртен чалап «Динамо» командалык чымыл чалап алганы шийтир кубокту тывыскан болгаш командалык ойнакчыларын ертенгит чугаар болгаш махтал бижитер-биле шагнаан бээр 1961 чылда парктык чөмпюу деп атты тывыскан.

Кинотеатрларга бөгүн

«ВЛКСМ-НИН 30 ЧЫЛЫ» (улук залга)—11.30, 5.30, 7.30, 9.30 шахтарда. (бичгалык). «Бир найгачмын эми хүнде»—4.30, 6.30, 8.30 шахтарда. «КАА-ХЕМ» «Чаа аттракцион»—11.15, 1.15 шахтарда. «Нызыл будум»—3.15, 5.15, 7.15 шахтарда. «Эдиге кылганыга бузурээр»—9.15 шахта. «ВОСТОК»: «Мезонинг башы»—3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шахтарда. «ЛЕТНИЦА»: «Кижин дүжүп бербес»—5, 7, 9 шахтарда.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинин кудумчуу, бажын № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторунун 24-63, редакторун оракатчынын 35-24, пропаганда кидизинин 23-54, харысгалдыг секретарынын болгаш харысгалдыг дөжүрүнүн 23-35, көзө амы-агы, үлөтүр болгаш транспорт кидизтеринин 25-38, партия-амырдал болгаш культура - амылдыг кидизтеринин 37-13, иштиги информация кидизинин 20-60, чаага болгаш совет тургузуу кидизтеринин 21-27, дитажыкдамчыларын 22-64, бухгалтериянын 31-75, корректорларын 21-47. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче долгар.